

Impactul creșterii prețurilor la energie asupra gospodăriilor din România. Un apel la eficiență energetică

Autor: Mihai Drăghici, Partener, Consultanță, EY România

Situația actuală: înțelegerea contextului

Așa cum s-a dovedit în ultimii ani, creșterea prețurilor la energie are implicații semnificative pentru gospodăriile din România. Analiza EY își propune să examineze impactul acestor creșteri de prețuri asupra gospodăriilor din România, atât din punct de vedere al consecințelor economice, cât și al celor sociale. Va fi explorat contextul actual, influențat de tendințele globale și de factorii naționali, urmat de o analiză a problemelor asociate cu majorarea costurilor cu energia. Este nevoie de creșterea gradului de conștientizare a complexității problemei prețurilor la energie în România și de strategii durabile, pe termen lung, pentru a atenua impactul negativ asupra gospodăriilor.

România, la fel ca multe alte țări din lume, se confruntă în prezent cu o creștere semnificativă a prețurilor la energie. Această este influențată de tendințele globale, cum ar fi prețul petrolului și gazelor pe piața internațională, tranziția către energia regenerabilă și instabilitatea geopolitică. Pe plan intern, scenariul este înrăutățit de factori precum infrastructura energetică perimată, consumul inefficient de energie și schimbările în normele de reglementare. Infrastructura energetică a României, construită în mare parte în perioada comunistă, este învechită și inefficientă. Mai mult decât atât, pierderile mari de energie

În timpul transportului și distribuției exacerbează presiunea asupra prețurilor.

Din punct de vedere istoric, țara a fost puternic dependentă de cărbune și gaze, dispunând de resurse semnificative de combustibili fosili. În ceea ce privește consumul de energie, România este un mare consumator de gaze naturale (11,6 miliarde de metri cubi/an) și are o dependență redusă de importuri (22%) datorită producției interne (9,0 miliarde de metri cubi/an).

Dimensiunea umană: impactul asupra gospodăriilor

Dincolo de aceste considerații generale despre piață, există o nevoie urgentă de a urmări dimensiunea umană, impactul pe care aceste creșteri de prețuri îl au asupra gospodăriilor. Modificările prețurilor la energie influențează direct calitatea vieții, statutul economic și chiar sănătatea oamenilor. Pentru mulți români, în special pentru cei cu venituri mici, aceste majorări de costuri reprezintă provocări semnificative.

Analiza cheltuielilor gospodăriilor cu energia

În perioada analizată, gospodăriile din România au cheltuit în mod constant cu energia în jur de 20% din venitul lor, această valoare înregistrând o fluctuație de cel mult 1%. Ceea ce este alarmant în această situație este faptul că facturile la energie în 2022 au crescut în medie cu peste 42% față de nivelul lor din 2021, dar ceea ce este relevant este că majorarea prețurilor din ultimul an nu a afectat în aceeași măsură toate categoriile sociale.

Unele segmente ale societății, cum ar fi persoanele în vârstă cu venituri mici care locuiesc singure în case construite în perioada 1945-1989, cheltuiesc în mod obișnuit două treimi din venitul lor pe energie, ceea ce indică necesitatea unor intervenții mai eficiente pentru a ușura povara costurilor ridicate ale energiei. Cei mai afectați sunt, în special,

pensionarii cu venituri mici care locuiesc singuri și familiile cu venituri mici cu un singur părinte activ. Aceste grupuri alocă 33-67% și, respectiv, 32% din venitul lor facturilor la energie.

Decalajul rural-urban

În plus, creșterea prețurilor la energie intensifică disparitățile dintre mediul urban și cel rural. Gospodăriile din mediul urban, mai adaptabile la astfel de fluctuații, pot gestiona mai eficient schimbările. Cu toate acestea, gospodăriile din mediul rural, care depind frecvent de sursele de energie convenționale și au acces limitat la tehnologii de economisire a energiei, sunt afectate în mod disproporționat de creșterea costurilor. Mai mult decât atât, parcul imobiliar din România este vechi și slab izolat, o mare parte a acestuia fiind construită înainte de 1990, iar consumul mediu de energie al clădirilor care fac obiectul analizei este de 308 kWh/m²/an.

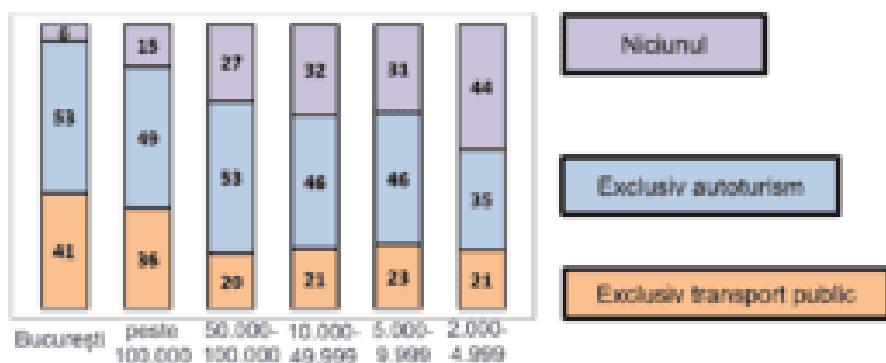
Sursa: Institutul Național de Statistică, analiză EY România; numerele sunt exprimate în mii de persoane

Sectorul mobilității și prețurile carburanților

În sectorul mobilității, prețurile carburanților s-au majorat cu aproximativ 7% între 2021 și 2022, în condițiile în care, până în decembrie 2022, se aplica o acciză pe carburanții utilizați de autovehiculele deținute de persoane fizice. În pofida faptului că orașele mari și, în special, Bucureștiul dispun de rețele de transport public în general bune, trei din cinci persoane se deplasează, totuși, exclusiv cu automobile. Persoanele cu o situație economică medie sau peste medie preferă în mod preponderent să utilizeze exclusiv automobile (50-70%), în timp ce categoriile mai puțin înstărite nu

utilizează niciun mijloc de transport (32-33%) sau utilizează transportul public (25-30%).

Utilizarea mijloacelor de transport în funcție de dimensiunea localității (% din total)

Sursa: Cetățeni, Baza de date a BAROMETRULUI URBAN 2020, Analiză EY România

Recomandări de politici: soluții pe termen scurt și lung

Rezolvarea problemei prețurilor la energie în România impune o abordare polivalentă. Pe termen scurt, în pofida politicilor în vigoare, cum ar fi plafoanele de preț și sprijinul acordat „consumatorilor vulnerabili”, gospodăriile încă se confruntă cu dificultăți, sărăcia energetică fiind o realitate pentru multe dintre ele. Pe termen lung, din cauza caracterului universal al politicii de plafonare a prețurilor aflată în vigoare în prezent, cheltuielile gospodăriilor pentru soluții ecologice, cum ar fi eficiența energetică și producția de energie (fotovoltaică și/sau pompe de căldură), sunt puternic descurajate.

La nivel de politici, am analizat diferite măsuri legislative pe care le pot adopta autoritățile.

Prima noastră recomandare de politică vizează creșterea sprijinului guvernamental pentru gospodăriile cu venituri mici printr-o „Lege privind consumatorii vulnerabili”:

1. Majorarea bugetului – crearea unui impact mai mare asupra gospodăriilor vulnerabile printr-un sprijin financiar mai mare
2. Eficiența procedurilor – reducerea poverii unui proces excesiv de birocratic de aprobare a solicitărilor de sprijin pentru consumatorii vulnerabili
3. Complexitate redusă – comasarea numărului mare de plăți în numerar pentru diferite categorii de venituri pentru a crește consecvența și transparența legislației.

A doua noastră recomandare de politică vizează încurajarea eficienței energetice și a economiei de energie:

1. Restructurarea schemelor de plafonare a prețurilor la energie și gaze naturale – reducerea numărului de beneficiari prin aplicarea plafonării de preț doar în cazul gospodăriilor vulnerabile pentru a încuraja eficiența energetică în rândul celor care nu beneficiază de plafonare.
2. Reinstaurarea Programului „Casa Eficientă Energetic”, cu un accent sporit asupra reabilitării locuințelor existente.
3. Majorarea alocărilor bugetare pentru inițiativa „Casa Eficientă Energetic” propusă și plăți mai mari către gospodăriile vulnerabile

A treia noastră recomandare de politică vizează creșterea producției de energie din surse regenerabile:

1. Majorarea numărului de scheme de sprijin pentru producția de energie din surse regenerabile – facilitarea acordării de sprijin în domeniul energiei regenerabile către un număr mai mare de cetățeni prin

- intermediul unor diverse inițiative care să cuprindă atât soluțiile fotovoltaice, cât și pompele de căldură
2. Majorarea bugetului – alocarea de fonduri nerambursabile mai mari care să asigure sprijin integral/parțial în domeniul soluțiilor fotovoltaice, pe baza puterii instalate planificate
 3. Reglementarea și monitorizarea proceselor – distribuția resurselor în timp util și o alocare eficientă a personalului administrativ.

Către un viitor sustenabil

Recomandările noastre de politici vizează crearea unui sistem energetic mai rezistent, mai bine pregătit pentru a face față provocărilor generate de prețurile mari la energie și de schimbările climatice. Prin promovarea eficienței energetice și a economiei de energie, prin creșterea producției de energie din surse regenerabile și prin sprijinirea gospodăriilor cu venituri mici, putem reduce vulnerabilitatea sistemului nostru energetic și putem crea un viitor mai sustenabil. În același timp, creșterea ponderii energiei regenerabile în mixul național poate contribui la izolarea gospodăriilor de fluctuațiile globale ale prețurilor combustibililor fosili.

Investițiile în modernizarea infrastructurii energetice ar trebui să reprezinte o prioritate, deoarece acestea ar putea reduce pierderile din rețeaua de transport, ar îmbunătăți securitatea aprovizionării cu energie și, în timp, ar putea contribui la scăderea prețurilor la energie. Cu toate că acest lucru necesită o investiție inițială substanțială, este un efort viabil, având în vedere beneficiile pe termen lung.